

Szegedi Tudományegyetem
Nyelvtudományi Doktori Iskola
Uráli nyelvészeti program

Kubitsch Rebeka Judit
Evidencialitás az udmurt nyelvben

Doktori értekezés tézisei

Témavezető: Dr. Sipőcz Katalin
egyetemi docens

Szeged
2022

1. Az értekezés témája és célja

Az értekezés célja az udmurt nyelv evidencialisrendszerének kortárs nyelvi anyagra épülő funkcionális-tipológiai szempontú leírása. Az értekezés vizsgálja a rendszer elemeinek összefüggéseit az evidencialitással kapcsolatban álló szemantikai és grammatikai kategóriákkal, továbbá a rendszer elemeinek egymáshoz való viszonyát is.

Az evidencialitás az információ forrásának és típusának nyelvi jelölése (Aikhenvald 2004). Az információforrás kifejezésének vizsgálata az utóbbi évtizedekben népszerű kutatási téma a nyelvészet különböző területein. Az uráli nyelvek és ezen belül az udmurt nyelv evidencialitása több újabb tipológiai munkában is helyet kapott (Skribnik–Kehayov 2018, Tamm et al. 2018), ezek a leírások ugyanakkor a korábbi szakirodalom megállapításaira támaszkodnak. Kifejezetten az udmurt nyelvet a középpontba helyező, átfogó munka a témában az utóbbi időben nem született, és a legjelentősebbnek tekinthető leírás (Siegl 2004-es munkája), melyre a fenti munkák is támaszkodnak, csaknem húsz évvel ezelőtt íródott. Ez idő óta nem csupán az evidencialitás funkcionális, szemantikai és formai sajátosságairól alkotott ismereteink bővültek, hanem, elsősorban az internet adta lehetőségeknek és a nemzetközi kutatói ösztöndíjprogramoknak köszönhetően, az udmurt nyelv is „hozzáférhetőbbé” vált. Ennélfogva lehetőség nyílik arra, hogy az udmurt nyelv evidencialitását változatos és jelenkori nyelvi anyagon vizsgáljuk a tipológia újabb megállapításainak figyelembevételével.

2. Elméleti háttér

Az értekezés az udmurt nyelv evidencialitását a kategória tipológiai szakirodalmára jellemző szempontok szerint elemzi.

Az evidencialitás mibenlétének számos értelmezése és modellálása létezik a nyelvészet különféle területein (vö. Aikhenvald 2004, de Haan 2005, Ekberg – Paradis 2009, Diewald – Smirnova 2010, Kugler 2017). Az egyes értelmezésekben közös pont, hogy az evidencialitás az információ forrására utal, és alapvetően direkt és indirekt evidenciatípusok különülhetnek el. Aikhenvald (2004) megkülönbözteti azokat a jelölőket, melyek grammatikalizálódtak és elsődlegesen az információ forrását fejezik ki (*grammatikai evidencialitás*; vö. még Brugman – Macaulay 2015) azoktól az elemektől, melyeknél az információforrásra való referálás nem elsődleges (*evidencialis stratégia* – például lexikális elemek, egyéb kategóriák kontextuális kiterjesztései). Az értekezés az információforrás grammatikalizálódott jelölőire fókuszál, és az egyes evidenciatípusok kapcsán az aikhenvaldi kategorizációt (2004: 63–64) veszi alapul.

a) vizuális érzékelés

- b) nem-vizuális érzékelés (hallás, szaglás, tapintás)
- c) következtetés (inferenciális evidencia), mely tapasztalati evidencián vagy eredményen alapul
- d) feltevés, mely egyéb, nem látható bizonyítékon alapul – ez magába foglalhatja az okfejtést vagy az általános tudást is
- e) értesülés (reportatív evidencia) (a forrásra való hivatkozás nélkül)
- f) idézés (kvotatív evidencia) (a forrás pontos megnevezésével)

Az evidencialitás kategóriája az információforrás kifejezése mellett egyéb konceptuális kategóriákkal is szoros kapcsolatban áll. Ezek Brugman és Macaulay (2015) alapján az INFORMATIVITÁS MÉRTÉKE, mely a mirativitás szemantikai kategóriájának feleltethető meg, A BIZONYOSSÁG MÉRTÉKE, mely az episztemikus modalitás szemantikai kategóriáját fedi le, illetve az ELKÖTELEZETTSÉG MÉRTÉKE. Az evidencialitás, az episztemikus modalitás és a mirativitás egymással kölcsönhatásban állnak (vö. Peterson 2010), melynek eredményeképp az egyes evidenciamarkerek az információforrás kifejezésén túl jelölhetik az informativitás és a bizonyosság mértékét is.

Emellett a morfológiai evidenciálisjelölők gyakran mutatnak szinkrón és diakrón szinten is összefüggéseket az idő, mód, személy, aspektus és a mondat típus kategóriáival (Aikhenvald 2015). A markerek és az egyéb grammatika kategóriák szinkrón kapcsolatát tekintve az alábbiak figyelhetők meg:

1. Az evidencialitás jelölése fuzionálhat egy másik kategória jelölésével (pl. idő, mód, aspektus).
2. A lehetséges evidenciálisok száma függhet egy másik kategóriától (pl. több evidenciatípus kifejezése lehetséges kijelentő mondatokban).
3. Egy evidenciálisjelölőnek speciális jelentése lehet más kategóriákkal kombinálódva (pl. reportatív evidenciális udvariasságot fejezhet ki felszólító mondatokban).

3. Általános információk az udmurt evidencialitásról a szakirodalmi előzmények tükrében

Az udmurtban az információforrásra grammatikai jelölőkkel csak múlt időben lehet utalni és az evidencialitás jelölése fuzionált a morfológiai múlt idő jelölésével. Ennélfogva az udmurt nyelv múltidő-rendszere komplex, mind a szintetikus, mind az analitikus múlt idők "párookra" oszthatók. A szintetikus alakokra a szakirodalomban gyakran első és második múlt néven hivatkoznak. A második múlt időt a közvetett evidencia kifejezésével hozzák összefüggésbe (nem-szemtanúsági múltként is szokták nevezni), míg az első múlt időt gyakran szemtanúsági

múlnak tartják. Így a tipológiai munkák alapján a két múlt idő közti különbségtétel evidenciális természetű (Aikhenvald 2004: 28, Skribnik – Kehayov 2018: 541). A második múlt idő a közvetett evidenciátípusok mellett kifejezhet mirativitást és kontrollhiányt is.

Ugyanakkor az udmurt leíró, illetve az igeidőket vizsgáló szakirodalomban nincs egyetértés az igeidők pontos státuszát illetően: az első múlt időt egyes munkák szemtanúsági múlnak tartják (GSzUJ 1962, Tyepļjasina – Lytkin 1976, Tarakanov 2011), míg más munkák kifejezetten alapértelemezett múlt időként tekintenek rá (Leinonen – Vilkuna 2000, Siegl 2004). A második múlt idő szerepe a nem-szemtanúság kifejezésében nem vonható kétségbe, de eltérő álláspontok jelennek meg azt illetően, hogy az igeidőknek szinkrón szinten van-e perfekt funkciója (Siegl 2004: 140), és hogy elsődleges használata a perfektivitással vagy az evidencialitással hozható-e összefüggésbe (Leinonen – Vilkuna 2000: 512). Tehát azt illetően, hogy a második múlt idő grammatikai evidencialitásnak vagy evidenciális stratégiának tekinthető-e.

4. Az értekezés felépítése

Az értekezés 12 fejezetből áll. Az első bevezető fejezet után a 2. fejezetben az evidencialitás kategóriájának tipológiai jellemzőit ismertetem, elsősorban azokra a sajátosságokra fókuszálva, melyek jelen kutatás szempontjából is relevánsak. A 3. fejezet röviden áttekinti az uráli nyelvek evidenciálisrendszereit, és az udmurt nyelv evidencialitásának általános ismertetésére is itt kap helyet.

A 4. fejezet bemutatja az udmurt nyelv múltidő-rendszerét, mivel az evidencialitás morfológiai jelölése a múlt idők révén megy végbe. Az 5. pont a témában zajlott korábbi kutatások eredményeit összegzi. A 6. fejezet részletesen ismerteti a kutatási kérdéseket és a vizsgálati anyagot.

A további fejezetek a kutatási eredményeket közlik. A 7. fejezet az információforrás kifejezésében szerepet játszó múlt időket tekinti át az általuk megjelenített evidenciátípusokra fókuszálva. A 8. fejezet a múlt idők és a mirativitás, míg a 9. fejezet az igeidők és az episztemikus modalitás közti összefüggéseket ismerteti. A 10. fejezet az igeidők egymással való kapcsolatát vizsgálja. A 11. fejezet a második múlt idő és egyéb, az evidenciálisjelölők tipológiai szempontú elemzésében is megjelenő nyelvtani kategóriákkal történő együttes előfordulását mutatja be. Ezek a következők: i) *pe* kvotatív partikula; ii) első személy; iii) alárendelő és kérdő mondatok; iv) nem-kijelentő módok (felszólító és optatív) és modális szerkezetek (*-ono/-ano* képzés, illetve *kule* 'kell' segédigés deontikus szerkezet, *pote* 'akar'

segédigéd dezideratív szerkezet és *jara* 'szabad' segédigés permisszív szerkezet). A 12. fejezet a kutatási eredményeket összegzi.

5. Kutatási kérdések

A vizsgálat nagyobb hangsúlyt fektetett a második múlt időre, mivel a tipológiai kutatások is elsősorban azon alakok funkcióira, szerkezeti sajátosságaira, egyéb (az evidencialitás szempontjából releváns) kategóriákkal történő összefüggéseire fókuszálnak, melyek az indirekt evidencia kifejezésével hozhatók összefüggésbe. Az egyéb nyelvtani kategóriákkal történő összefüggések tárgyalása során szintén a közvetett evidencia kifejezésével összefüggésbe hozható jelölő áll a középpontban. Mindezek kapcsán az alábbi kutatási kérdések fogalmazhatók meg:

- 1) A ma elérhető nyelvi adatok (szövegek, anyanyelvi beszélők közlései) alapján kifejez-e valamilyen evidenciatípust az első múlt idő, és amennyiben igen, melyek ezek? Milyen evidenciatípusokat fejez ki a második múlt idő? Hogyan viszonyul ez az udmurt evidencialitásról alkotott korábbi megállapításokhoz?
- 2) Milyen összefüggések mutathatók ki az evidencialitás, a mirativitás és az episztemikus modalitás között az udmurtban?
- 3) Hogyan viszonyul egymáshoz az első és második múlt idő az evidencialitás, mirativitás és episztemikus modalitás kifejezésének tekintetében? Milyen tényezők befolyásolhatják az első és második múlt idő használatát? Miként befolyásolja ez az udmurt nyelv evidencialitásának tipológiai besorolását?
- 4) Miként jelenik meg a második múlt idő az alábbi markerekkel/kategóriákkal együttesen: i) *pe* kvotatív partikula; ii) a személy kategóriája; iii) mondatípusok; iv) nem-kijelentő módok és modális szerkezetek?

6. Vizsgálati anyag

A vizsgálat három adattípust foglal magába: szövegek elemzését, anyanyelvi beszélőkkel készült félstrukturált interjúkat és kérdőívvel gyűjtött nyelvi adatokat. Ezenfelül, kiegészítésképp, az online Udmurt corpora¹ (Arkhangelskiy 2019) segítségével gyűjtött adatok

¹ Az Udmurt corpora (Arkhangelskiy 2019) egy fő- és két alkorpuszból áll. A főkorpusz, mely javarészt sajtó- és blogszövegekből, illetve az Új Testamentum udmurt fordításából épül fel, 9,57 millió tokent tartalmaz. Az egyik

is megjelennek az értekezésben, elsősorban olyan speciális funkciók elemzése kapcsán, melyek csak kis mértékben vagy egyáltalán nem adatolhatók a fent említett vizsgálati anyagból.

A kutatás során háromszáz udmurt nyelvű blogbejegyzés került elemzésre, melyek összesen 86 571 szövegszót tartalmaznak. A szövegelemzés alkotta a kutatás első fázisát, melynek célja a második múlt idő kortárs szövegekben megfigyelhető funkcióinak megállapítása, továbbá a tipológiai vizsgálatok szempontjából is releváns grammatikai kategóriákkal történő kapcsolat (pl. első személy, mondatípusok) feltárása volt. A szövegek elemzése emellett az egyes funkciók kvantitatív alapú osztályozását is lehetővé teszi. A blogszövegek kiterjedt vizsgálatát indokolja, hogy műfajuknál fogva kötetlenebbek és közelebb állnak az udmurt beszélt nyelvi változathoz, mint az egyéb udmurt nyelven elérhető szövegtípusok (pl. a folklórszövegek, melyek műfajiságuk miatt alkalmatlanok az evidencialitás átfogó vizsgálatára, illetve publicisztikai szövegek, melyek erősen standardizáltak és szerkesztettek). A bejegyzések tizenhat udmurt nyelvű blogról származnak, tizenöt szerzőtől, a 2011 és 2018 közötti időszakból. A blogszövegek elsősorban a szerzők mindennapjait jelenítik meg, de néhány fiktív történet és mese is szerepel a bejegyzések között.

Szintén a vizsgálati anyag részét képezi huszonhét félstrukturált interjú, melyek rögzítésére 2019 és 2020 tavaszán került sor az Udmurt Köztársaság területén. Az interjúztatás a fővárosban, Izsevszkben és egy észak-udmurtiai faluban, Iszakovóban zajlott. Az interjúk átlagosan negyvenöt perc hosszúak, az összes rögzített hanganyag 21 óra 39 perc. Az interjúk anonim módon zajlottak.

Az interjú során az adatközlők 35 udmurt nyelvű mondatot kaptak, melyek múlt idejű alakokat tartalmaztak. A mondatok között mind az első, mind a második múlt idő megjelent, de utóbbi erősen túlsúlyban volt. A mondatok, két kivétellel, autentikusak, blogokból és publicisztikai szövegekből származnak, illetve néhány esetben kisebb mértékben módosításra kerültek a könnyebb érthetőség kedvéért. A mondatok kiválasztása a fentebb leírt szövegek vizsgálata során kapott eredményeken alapult, szemantikai és szintaktikai szempontokat egyaránt érvényesítve. Az interjúk során a beszélőknek kontextus nélkül kellett értelmezniük a megadott mondatokat és megadniuk egy lehetséges beszédhelyzetet, amelyben, meglátásuk szerint, az adott mondat elhangozhat. Ennek célja egyrészt annak meghatározása volt, hogy a beszélők hogyan értelmezik a második múlt idejű alakokat, továbbá, hogy milyen jelentést, használati kört társítanak hozzájuk (pl. különféle nyelvtani szerkezetekben). Ezenfelül az

alkorpusz a közösségi médiáról származó bejegyzésekből áll, és 2,66 millió udmurt nyelvű tokent tartalmaz. A másik alkorpusz 11 ezer szövegszavas, hanganyagot is magába foglal és elsősorban a dialektális nyelvváltozatot reprezentálja.

adatközlők által leírt beszédhelyzet révén abba is betekintést nyerhetünk, hogy milyen, főképpen pragmatikai tényezők (pl. a beszélő elkötelezettsége az információ igazságtartalmával kapcsolatban, a beszélő részvételének mértéke az eseményekben) befolyásolják a második múlt idő használatát.

A kapott mondatok értelmezése után több esetben az adatközlők a mondat egy általam módosított verziójával dolgoztak tovább. Leggyakrabban a második múlt idejű ige helyett első múlt idejű szerepelt. Ezekben az esetekben a beszélőknek azt kellett meghatározniuk, hogy módosul-e a jelentés vagy a beszédhelyzet, és ha igen, milyen tekintetben. Ezáltal képet kaphatunk a két igeidő kapcsolatáról, és közvetett módon a használatukra ható tényezőkről is.

A kérdőíves kutatás online formában zajlott 2019 decembere 2020 februárja között. Elsődleges célja az volt, hogy több beszélő bevonásával sikerüljön meghatározni, hogy van-e különbségtétel az első és második múlt idő használata között, és ha igen, ez milyen szempontok szerint megy végbe. A kérdőív kialakítása a korábban elkészült interjúk eredményei alapján történt, és a válaszlehetőségek az interjúk alapján valószínűsíthető különbségtételi szempontokat tesztelték. A kérdőívet összesen 76 adatközlő töltötte ki. A kitöltés anonim módon zajlott.

A kérdőívben, az interjúkhoz hasonlóan, mondatértékelési feladatok szerepeltek. Az adatközlőknek a mondatokhoz kapcsolódó állítások közül kellett kiválasztaniuk azokat, amelyeket relevánsnak véltek. A válaszlehetőségek az evidencia típusára, annak bizonyosságára és az információ újszerűségének mértékére vonatkoztak. Egyszerre több választ is meg lehetett jelölni, illetve nem volt kötelező minden kérdésre felelni. Ezen felül a beszélőknek minden esetben egy egytől hatig terjedő skálán értékelniük kellett, hogy meglátásuk szerint az adott mondatot kijelentő személy igaznak tartja-e a mondatban foglaltakat. A kérdőívben olyan mondatok szerepeltek, melyeket az interjúk során is tárgyaltunk, és az egyes válaszlehetőségek a korábban elkészült interjúk alapján kerültek meghatározásra, így, a korábbiakhoz képest, az igeidők közti választásban valószínűsíthetően szerepet játszó tényezők célzottabb vizsgálata valósulhatott meg.

7. Eredmények

A kutatás eredményeit az 7.1–7.3 pontok összegzik.

7.1 Az igeidők és az evidenciátípus, mirativitás és episztemikus modalitás közötti összefüggések fontosabb eredményei

1. Az első múlt idő nem tekinthető direkt evidenciálisnak (vagyis szemtanúsági múlt időnek), hanem alapértelemezett választás a múltban történt események leírásakor. Azokban az esetekben is használható, amikor az evidencia közvetett. Tehát az első múlt idő evidenciális értelemben neutrális, de evidenciális stratégiaként használható a közvetlen evidencia kifejezésére is.

2. A második múlt idő grammatikai indirekt evidenciájelölőnek tekinthető. A vizsgálati anyag alapján az értesülés révén szerzett információ kifejezése az igeidő leggyakoribb funkciója. Az inferenciális evidenciát a nyelvhasználók nem egységesen értékelik indirektként. A második múlt idő evidenciális használata nem egy egyébként perfekt igeidő kiterjesztése, hanem önmagában grammatikai evidenciálisnak tekinthető (mely fuzionált a morfológiai múlt idő jelölésével).

3. Az első múlt idő nem utal az informativitás mértékére, de kontextuálisan a tényyszerűséggel azonosítható.

4. A második múlt idő miratív értelmű használatában a felismerés komponense központi szerepet tölt be.

5. A második múlt idő miratív használatakor megjelenhet a hallgatói nézőpont is – tehát az így kifejezett információ a megnyilatkozó feltételezése szerint a hallgató számára bír magas informativitási értékkel.

6. A létige második múlt idejű, egyes szám harmadik személyű alakja (*vylem*) grammatikalizálódik a mirativitás kifejezésére.

7. Az első múlt idő kontextuálisan utalhat a bizonyosság magasabb mértékére, míg a második múlt idő a bizonyosság alacsonyabb mértékére. Az episztemikus modális tartalom mindig kontextuális és implikált, az udmurt evidenciálisrendszer nem modalizált (vö. Plungian 2001), a modális jelentés nem képezi részét az igeidők szemantikájának.

7.2 Az első és második múlt idő kapcsolatára vonatkozó eredmények

1. A két igeidő között az adatközlők 80%-a tett különbséget az alábbi a)–g) szempontok valamelyike szerint. Ezek közvetett bizonyítékkul szolgálhatnak azt illetően, hogy milyen tényezők befolyásolják a két igeidő közti választást.

- a) az evidencia típusa: első múlt – direkt evidencia; második múlt – indirekt evidencia;
- b) az informativitás mértéke: első múlt – ismert, nem meglepő információ; második múlt – új, meglepő információ;
- c) a bizonyosság mértéke: első múlt – nagyobb fokú bizonyosság, pontos ismeret; második múlt – kisebb fokú bizonyosság, kevésbé pontos ismeret;
- d) beszélői elkötelezettség és részvétel: első múlt – nagyobb mértékű részvétel, a beszélő központi szerepe; második múlt – kisebb fokú részvétel;
- e) temporalitás: 1. az adatközlők az egyik igeidőt a régmúlttal, a másik igeidőt a közelmúlttal azonosították, de nem volt szisztematikus, hogy melyik igeidő melyik temporális tartalmat fed le; 2. miratív használat esetén: első múlt – múltira referál; második múlt (létige) – jelenre referál;
- f) aspektus: az adatközlők az igeidők között folyamatos és befejezett, illetve szemelfaktív és duratív aspektus alapján tettek különbséget, de nem volt szisztematikus, hogy melyik igeidő melyik aspektust fejezi ki;
- g) szövegtípus, stílus: első múlt – személytelen, hivatalos, tudományos stílus; második múlt – személyesebb, emelkedett stílus, továbbá mesékre és folklórszövegekre jellemző.

2. A két igeidő jelentése és használata nem áll egymással kiegészítő megoszlásban.

3. Az első és második múlt idő viszonya komplexebb, mint az eddig feltételezett szemtanúsági – nem-szemtanúsági (vagy direkt – indirekt) szembenállás.

4. Az udmurtban nem egy direkt-indirekt evidenciálisjelölőt tartalmazó rendszer található, hanem egy evidenciálisan neutrális (első múlt) és egy indirekt (második múlt) marker.

7.3 A második múlt idő és egyéb grammatikai kategóriák együttes előfordulására vonatkozó eredmények

1. A második múlt idő és a *pe* kvotatív partikula együttes előfordulása esetén mindkét evidenciálisjelölő megtartja eredeti jelentését: a második múlt idő az evidencia indirektségét jelzi, míg a *pe* partikula azt hangsúlyozza, hogy az információ a megnyilatkozótól eltérő fél közlésén alapul.

2. A *pe* partikula, annak episztemikus tartalma révén, neutralizálja az első és második múlt által implikált modális tartalmat.
3. Az első személyű indirekt evidenciálisalakok értelmezésüket tekintve mentális távolságot fejeznek ki a beszélő és saját cselekedete között. Ez magyarázza a kontrollhiány és a mirativitás tartalmát, illetve azokat az eseteket is, amikor a beszélő csak másoktól értesül saját cselekedeteiről.
4. Az udmurt adatok alapján az inferencialitás és az első személyű indirekt evidenciálisalakok kontrollhiányra történő jelentéskiterjedése között szorosabb a kapcsolat, mint ahogyan a korábbi tipológiai szakirodalom feltételezte.
5. Az első személyű indirekt evidenciálisalakok gyakrabban fordulnak elő olyan igékkel, melyek alanyának tematikus szerepe *experiens*.
7. Második múlt idejű alakok megjelenhetnek szintaktikailag alárendelt mondatokban. Leggyakrabban tartalomkifejtő mondatokban adatható, melyekben a főmondatban mondást, érzékelést, vagy kognitív folyamatokat kifejező igék jelennek meg.
8. A második múlt idejű alakok megjelenhetnek eldöntendő és kiegészítendő, illetve főmondati szerepű és beágyazott kérdésekben is.
9. A második múlt idejű alakok kérdő mondatokban a kérdező perspektíváját jelenítik meg – a kérdező szemtanúságának hiányát, vagy mirativitást fejeznek ki.
9. A második múlt idejű alakok kérdő mondatok a kérdéshez kapcsolódó előfeltevést módosítják.
10. Néhány adatközlő különbséget tett az első és második múlt idejű igét tartalmazó kérdések között: az első múlt idejű igét tartalmazó kérdést információkérőnek, míg a második múlt idejű tartalmát speciális kérdésnek (jellemzően retorikai vagy reflektív) tartották.
11. A második múlt idejű létige egyes szám harmadik alakja (*vylem*) a nem-kijelentő módokban modális használattal bír. Funkciója a modális erő értékének csökkentése, illetve direktívák esetén ez az illokúciós erő csökkenésével is jár.
12. A második múlt idejű létige egyes szám harmadik alakja (*vylem*) a vizsgált modális szerkezetekben modális és nem-modális használattal is rendelkezik. Nem-modális használat esetén értelmezése temporális-evidenciális, vagy miratív. Modális használat esetén az alak szintén a modális erő értékét csökkenti.

Hivatkozások

- Aikhenvald, Alexandra Y. 2004. *Evidentiality*. Oxford: Oxford University Press.
- Aikhenvald, Alexandra Y. 2015. Evidentials: their links with other grammatical categories. *Linguistic Typology* 19/2. 239–277.
- Arkhangelskiy, Timofey. 2019. Corpora of social media in minority Uralic languages. *Proceedings of the fifth Workshop on Computational Linguistics for Uralic Languages, Tartu, Estonia*, 125–140.
- Brugman, Claudia M. – Macaulay, Monica. 2015. Characterizing evidentiality. *Linguistic Typology* 19/2. 201–237.
- de Haan, Ferdinand. 2005. Encoding speaker perspective: Evidentials. *Linguistic diversity and language theories* 72. 379–417.
- Diewald, Gabriele – Smirnova, Elena. Introduction. Evidentiality in European languages: the lexical-grammatical distinction. In: Diewald, G. – Smirnov, E. (szerk.) *Linguistic Realization of Evidentiality in the European Languages*, Berlin/New York: De Gruyter Mouton. 1–15.
- Ekberg, Lena – Paradis, Carita. 2009. Editorial paper: Evidentiality in Language and Cognition. In: Ekberg, P. – Paradis, C. (szerk.) *Functions of Language* 16., Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 5–7.
- GSzUJ 1962 = Vahrusev, V. M. [Вахрушев, В. М.] – Alatyrev, V. I. [Алатырев, В. И.] – Pozdejeva, A. A. [Поздеева, А. А.] – Tarakanov, V. I. [Тараканов, В. И.] – Perevoscsikov, P. H. [Перевощиков, П. Н.] (szerk.) *Грамматика современного удмуртского языка, Фонетика и морфология*. Izsevszk: Удмуртское книжное издательство.
- Kugler Nóra. 2017. Az evidencialitás és a modalitás. In: Tolcsvai Nagy G. (szerk.) *Nyelvtan*, Budapest: Osiris Kiadó. 464–494.
- Leinonen, Marja – Vilkuna, Maria 2000. Past tenses in Permic languages. In: Dahl, Ö. (szerk.) *Tense and Aspect in the Languages of Europe*, Berlin/New York: Mouton de Gruyter. 497–514.
- Peterson, Tyler. 2010. Examining the mirative and nonliteral uses of evidentials. In: Peterson, T. – Sauerland, U. – (szerk.) *Evidence from evidentials*, University of British Columbia Working Papers in Linguistics 28., 129–159.
- Plungian, Vladimir. 2001. The place of evidentiality within the universal grammatical space. *Journal of Pragmatics* 33. 349–357.

- Siegl, Florian. 2004. The 2nd past in the Permic languages. MA Thesis, University of Tartu.
- Skribnik, Elena – Kehayov, Petar. 2018. Evidentials in Uralic Languages. In: Aikhenvald, A. Y. (szerk.) *The Oxford Handbook of Evidentiality*. Oxford: Oxford University Press. 525–555.
- Tamm, Anne – Argus, Reili – Suurmäe, Kadri 2018. Uralic perspectives on experimental evidence for evidentials. Early interpretation of the Estonian evidential morpheme. In: Foolen, A. – de Hoop, H. – Mulder, G. (szerk.) *Evidence for Evidentiality*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 145–172.
- Tarakanov, I. V. [Тараканов, И. В.]. 2011. Каронкыл. In: Tyimerhanova, N. N. [Тимерханова, Н. Н.] (szerk.) *Удмурт кыллэн вераськонлюкеттодосэз (морфологияез)*. Izsevszk: Удмурт университет Издательство. 138–254.
- Tyerljāsina, T. I. [Тепляшина, Т. И.] – Lytkin, V. I. [Лыткин, В. И.] 1976. Пермские языки. In: Lytkin, V. I. [Лыткин, В. И.] – Majtinszkaja, K. E. [Майтинская, К. Е.] – Rédei K. (szerk.) *Основы финно-угорского языкознания*, Moszkva: Наука. 97–228.

Az értekezés témájában megjelent publikációk

2022

The Semantic Profile of the Past Evidential in Udmurt in Contemporary Texts. In: de Saussure, Louis; Baranzini, Laura (szerk.) *Aspects of Tenses, Modality, and Evidentiality*. Leiden: Brill. 262–287.

2021

Past tense forms of the verb 'be' in modal constructions in Udmurt. *Ежегодник Финно-угорских исследований "Yearbook of Finno-Ugric Studies"* 15/4 599–618.

The indirect evidential marker in interrogatives in Udmurt. In: *Типология морфосинтаксический параметров/ Typology of Morphosyntactic Parameters*. 4/2. 62–80.

2020

A létige múlt idejű alakjai mint modális partikulák az udmurt nyelvben. *Nyelvtudományi Közlemények* 116. 97–137.

2019

Az udmurt indirekt evidenciális miratív jelentésárnyalata. In: (Schiebl Gy. szerk.) *Lingdok 18. konferenciakötet*. Szegedi Tudományegyetem. Nyelvtudományi Doktori Iskola. Szeged. 25–40.

Az evidencialitás és az első személy kapcsolata az udmurt nyelvben. *Nyelvtudományi Közlemények* 115. 85–108.

2018

Evidencialitás a mai udmurt nyelvben. In: (Schiebl Gy. szerk.) *Lingdok 17. konferenciakötet*. Szegedi Tudományegyetem. Nyelvtudományi Doktori Iskola. Szeged. 251–270.

Egyéb témában megjelent publikációk

2021

The use of body part terms in expressing emotions in Udmurt. In: (Szeverényi Sándor szerk.) *Studia Uralo-Altaica* 54. 149–171.

2019

A végtagok megnevezéseinek jelentésextenziója az udmurtban. *Folia Uralica Debreceniensia* 26. 173–192.

Testrésznevek szerepe az érzelmek és az értelem konceptualizálásában az udmurt nyelvben (Роль слов, обозначающих названия частей тела, в концептуализации эмоций и разума в удмуртском языке) In: A. M. Makarov (szerk.) *Материалы XLVII итоговой студенческой конференции*. Udmurt Állami Egyetem. 363–366.

2017

Lexical review of disease names in the Udmurt language. In: (Szeverényi Sándor szerk.) *Studia Uralo-Altaica* 51. 89–105.